

ZÁHADA PRVNÍHO KLÍČE

Řidič autobusu měl zarputilý výraz člověka, který hned po cestujících nejvíc ze všeho nesnáší cokoliv, co má kola a jezdí.

Za oknem se střídaly vesnice. Pár chalup, náves, požární nádrž. Pár chalup, náves, kaplička. Pár chalup a nic. Pro změnu. Na nebi se schylovalo k dešti a Martin tušil, že zbytek prázdnin nebude stát za nic. A to měl před sebou celý srpen.

Najednou autobus zabrzdil tak prudce, až se na cestující sesypala sprcha příručních zavazadel z odkládací poličky.

„Vypatlanče! Kams dal oči?!“ zahřměl řidič a obličej mu zbrunátněl vztekem. Sevřenou pěstí hrozil směrem k hořčicově žluté ojetině, která mu z vedlejší silnice nečekaně vjela přímo pod kola a nyní zbaběle prchala do dále.

„Vždyť jsem mohl někoho zabít,“ otočil se vystresovaný řidič k cestujícím, kteří na podlaze sbírali zavazadla, a otřel si orosené čelo. „Jste všichni v pořádku?“

Cestující přikyvovali. Několik chlapů ho podpořilo ostrými nadávkami na adresu neznámého škůdce. Říct tohle ve škole, tak si řídá zve mámu na kobereček, pomyslel si Martin a okamžitě si zapamatoval dva zbrusu nové vulgarismy. Člověk se musí umět poučit z každé situace. Budou se hodit, pomyslel si. Sám měl krosnu v zavazadlovém prostoru,

takže nemusel nic sbírat. Jen podal jedné starší ženě, která pronásledovala kutálející se květák, tašku s nákupem a uprchlou zeleninu.

Když v Rožmitále vystupoval z autobusu, na první pohled ho upoutal obstarožní chlapík s knírem. Prastrýc Došek vypadal jako oblečený omyl, tedy zhruba tak, jak si ho Martin představoval. Flanelové košili, kterou měl na sobě, táhlo na padesát, tesilové kalhoty vyšly z módy v polovině minulého století. Měl bílé vlasy, křivý nos, husté obočí a bystré tmavé oči.

„Dobrý den,“ pozdravil Martin zdvořile, když si na záda hodil krosnu a dostavil se před podsaditého muže.

„Ty jsi Martin, vid’? Vítej,“ konstatoval prastrýc a přátelsky Martina poplácal po zádech. Byly to úderý jak od likvidační čety. Jakmile Martin zase získal rovnováhu, vzpomněl si na mámina slova. Prastrýc pocházel ze starého kovářského rodu a chlapi v rodině měli vždycky velkou sílu, vyprávěla mu máma. Jenom nedodala, že včetně starců.

„Doba je zlá,“ prohlásil prastrýc a hbitě vykročil podél aleje na břehu Podzámeckého rybníka.

Martin přikývl. Ještě nikdy od dospělých neslyšel, že by doba byla dobrá. Jedna z mála z věcí, na které se shodli všichni.

Po pár metrech cesty směrem k náměstí odbočil prastrýc doleva do úzké ulice, kterou tvořily domky těsně přilepené k sobě. Zastavil se před malým stavením sevřeným dvěma většími. Když do něj vstoupili, udeřil Martina do obličeje vlhký pach. Jak vzápětí zjistil, přední část domu sice stála v ulici, ale zadní pár metrů od potoka. Za domkem byl malý travnatý dvorek a k vodě vedlo strmé kamenné schodiště.

Dům byl vlhký a studený. Zdi měl široké, stropy nízké. V kuchyni stála kamna na uhlí, na nich kastrol s čímsi, potom dřevěná kredenc a stůl potažený podivným igelitem. Nejspíš ubrus. Martin se cítil jako na exkurzi do minulého století. Prastrýc zatopil a začal míchat jídlo.

„Pojď, chlapče,“ pokynul Martinovi. „Než se ohřeje oběd, ukážu ti to tady.“

Potom Martinovi předvedl vykachlíkovanou koupelnu s vlhkými fleky na stěně a záchod, kam zřejmě nebylo radno vůbec vstupovat. Prstem ukázal na zavřené dveře vedoucí z kuchyně.

„Tady spím,“ poznamenal a odvedl Martina do patra.

Tam byl vstup na půdu a jediný pokojík s malým oknem. Obrovská dřevěná postel, skříň, židle a stůl. Přestože nábytek byl zjevně velmi starý, působil bytelným dojmem. Vlhkost tu prakticky nebyla cítit.

„Tohle bude tvůj pokoj,“ oznámil Martinovi prastrýc. „Jestli chceš, tak se převlékni, já dám zatím na stůl jídlo.“

„Děkuju,“ odpověděl Martin a postavil krosnu na podlahu. Potom se sklesle posadil na židli. Vzpomněl si na mámino nadšení, když dostala od prastrýce pozvání pro Martina na prázdniny.

„Dostaneš se na čerstvý vzduch,“ radovala se. „Posílíš si imunitu.“

Martin tušil, že bude zázrak, když to tady ve zdraví přežije. Co všechno si člověk užene z vlhkosti, uvažoval. Alergii, astma, plíseň mezi prsty u nohou? Odvážně vstoupil do koupelny a umyl si ruce. Ani ho nepřekvapilo, že tekla pouze studená voda. Jak se ukázalo, prastrýc šetřil a zapínal bojler jen občas, ale kvůli Martinovi ho od toho večera nechal zapnutý. I když doba byla zlá.

Před jídlem odevzdal Martin prastrýci bonboniéru od mámy a vyřídil poděkování. Potom srdatě všechno snědl. Jídlo z potlučeného kastrolu vonělo, a kupodivu i dobře chutnalo. Skládalo se povětšinou ze zeleniny a zřejmě i z uzeného masa.

„Jsem už léta vdovec,“ vysvětloval prastrýc, „a uvařit umím jen jednoduchá jídla. Snad ti to bude chutnat.“

Martin horlivě přikývl.

„S vařením můžu pomoci,“ nabídl se. „Pomůžu se vším, stačí říct.“

Prastrýc se usmál a zastříhal knírem. „Děkuji, chlapče, ale zatím se

raději porozhlédni tady po městě. Řeknu ti, až budu něco potřebovat. Ať si tu hezky užiješ prázdniny!“

O tom Martin silně pochyboval. Ale nechal si od strýce vysvětlit, že kousek za domem je náměstí, na něm kostel sv. Jana Nepomuckého a za ním zámek a že alejí se dostane ke druhému kostelu Povýšení sv. Kříže, kde hrával na varhany Jan Jakub Ryba. Taky kde leží koupaliště a kde je muzeum a knihovna. Pro případ, že by Martin měl kulturní zájem.

Když se Martin vydal loudavým krokem směrem k náměstí, bylo mu jasné, že internet patří mezi slova, která prastrýc v životě nezaslechl. Naděje, že si zahraje hry nebo se dostane na fejsko, padla. A že by tu snad našel na léto kamarády? S tím se taky nejspíš nedalo počítat. Volala máma. Martin jí situaci vyličil v růžových barvách, aby měla klid.

V městečku Martin nepotkal živou duši. Pár obchodů na náměstí mělo ve čtvrtek večer samozřejmě zavřeno a vrata rozpadajícího se zámku byla dokonce zatlučená prkny. Zřejmě aby nebylo vidět, jak rychle rozklad postupuje. Bylo tu jako po vymření a jediným náznakem života byla večerka na rohu nad knihovnou. V otevřených dveřích zival ospalý vietnamský prodavač.

Martin se pomalu vracel. Pokud nebude teplo, aby mohl strávit den na koupališti, anebo se mu nepodaří půjčit si kolo, byly jeho vyhlídky neblahé. Tušil, že se v Rožmitále nejspíš ukouše nudou. Neměl Nintendo DC ani Gameboye, natož vlastní počítač. Ještě že byla v chalupě televize. První černobílá televize, kterou Martin v životě viděl. Ale jak se večer ukázalo, už pár let postrádala set-top box a sloužila výhradně jako podstavec pod rododendron.

„Tu krabici jsem už nekupoval,“ vysvětlil prastrýc. „Doba je zlá, a stejně mě z toho bolí oči. Raději poslouchám rádio.“

Když Martin dorazil zpátky, měl na sobě prastrýc znovu ty sváteční černé kalhoty. Právě si natahoval černé sako, které bylo silně cítit jakousi chemikálií. Nejspíš přípravek proti molům. Nebo plísni?

„Pojď, něco uvidíš,“ vyzval prastrýc Martina tónem, jako by se mu chystal ukázat alespoň patnáct milionů dolarů v hotovosti. Martin si ani netroufl hádat, co ho čeká. Prastrýc ho odvedl úzkou uličkou směrem k aleji. Prošli dlouhou ulicí, která lemovala velký Podzámecký rybník.

Na jejím konci na vršku se rozkládal hřbitov a za ním vysoký kostel Povýšení sv. Kříže. Prastrýc obešel hřbitov, zastavil se u sakristie a z kapsy saka vytáhl sadu velkých klíčů. Starobylé dveře se s vrzáním otevřely.

„Občas uklízím v kostele,“ vysvětlil Martinovi a uklonil se směrem k oltáři. Martin mlčky přikývl a vzápětí se bez řeči chopil hadru. Nemohl by se dívat na starého muže, jak vytírá podlahu. Měl jisté vychování. A už jenom pevně doufal, že prastrýc neuklízí taky hřbitov.

„Nechceš se mnou luštit křížovky?“ zeptal se po večeři prastrýc, když Martin v teplé vodě (!) ve smaltovaném umývadle umyl nádobí.

Martina obešly mráкотy. Lepší zábavu na nedělní večer než luštit křížovky s nemluvným staříkem si skutečně představit nedovedl! Ale věděl, že má být za co vděčný. A tak se zdvořile usmál a odevzdaně podal prastrýci brýle.

Večer překonával všechny představy o utrpení pubertáka. Po předchůdci člověka na dvě (op) měl Martin dost. V tu chvíli se ovšem prastrýc rozpovídal. „V naší rodině byli velcí křížovkáři,“ řekl důrazně. „Tvůj praděd, můj otec, vymýšlel přes dvacet let křížovky do časopisu Venkov. Za první republiky.“

Martin útrpně přikývl. Z hrdosti v prastrýcově hlase pochopil, že psát křížovky pro časopis Venkov znamená zhruba totéž, jako vyšplhat na Mount Everest obkročmo a s pravou rukou za zády.

„Tvůj děd, nebožtík můj bratr Arnošt, budiž mu země lehká, taky psával křížovky. Vycházely mu v Příbramském zpravodaji, v Březnických listech a Rožmitálském věstníku. Až do jeho smrti. Na svůj rodný kraj nikdy nezapomněl, i když se musel jako mladík vystěhovat do Kladna. Co nám sebrali hamr.“ Při vzpomínce na starou křivdu si prastrýc povzdechl.

Martin věděl, že prastrýc mluvil o rozpadlé ruině ležící na říčce Vlčavě nedaleko Březnice, kterou rodina získala zpátky v restituci. Prosperující kovárnu socialistické hospodaření rychle zlikvidovalo. Chátrala, až se nakonec úplně rozpadla. Prastrýc ani dědeček už neměli sílu se o budovu starat, prý jí hrozila demolice a pozemek byl neprodejný.

„Něco ti ukážu,“ vzpomněl si najednou prastrýc a Martinovi se zاتمělo před očima. Než se mu vrátil zrak, prastrýc stihl vyšplhat na půdu a v obou rukou nesl zaprášenou krabici.

„Tady,“ řekl hrdě. Otevřel víko a před Martinem se objevila hora ručně popsaných listů. Byly to křížovky. Prastrýc mezi ně strčil ruku a vytáhl cosi zabalené v hedvábném papíru. Prastarý klíč.

„Musí být od našeho hamru,“ sdělil Martinovi. „Jenomže dneska už tam nejsou žádné dveře,“ dodal posmutněle. Vzápětí ale zaplašil neveselé vzpomínky a pokračoval: „Tuhle krabici mi tvůj dědeček poslal krátce před smrtí. Kromě klíče jsou tam jen nezveřejněné křížovky, jenomže divné. V tajenkách vycházely samé nesmysly. Ale tvému dědovi na nich moc záleželo. Nechápu to. Nechceš se na to podívat?“

To Martin sice nechtěl, ale neměl na vybranou. S nadšením leklé ryby se chopil krabice, popřál staříkovi dobrou noc a vyšplhal do podkroví. Krabici položil na stůl a posadil se na židli. Potom z krabice vytáhl klíč. Prohlížel si ho. Byl velmi starý. Měl podivné zuby, nezvykle vyřezané a vystouplé do stran. Byla v něm vyryta římská číslice **IV** a podivná zkratka **I.D.S.N.T.** Proč dědeček schovával právě tenhle starý klíč? Vzpomínka na hamr? Co tam s ním zamykal? Proč v něm byla vyryta právě čtyřka? Od hamru nejspíš nebude, jistě tam nebylo tolik dveří, aby si museli číslovat klíče. A co znamená ta podivná zkratka? Klíč Martina zaujal.

A co ty křížovky? Prohlédl si je. Strýc už je všechny stihl vyluštit. Tajenky opravdu žádný smysl nedávaly. Martin si je několikrát po sobě přečetl. Třeba je prastrýc vyluštil špatně. Opravím ho, rozhodl se. Ale rychle zjistil, že se prastrýc při luštění nespletl. Vycházely samé nesmysly: **MHFQHVHVPOQGHVWMONQF**. Další zněla: **HJKNVXLHGEKONQXLQOFHVHVPWVEYCHVALQXQ**.

Pak: **KJKFGQEAZMWWOVAZSCHZWVKWXCHELBMWFYVM**.
A tak dále.

Byla to záhada. Kdyby to byly nepovedené křížovky, dědeček by je neschovával. Když je schovával, znamenalo to, že jsou důležité. Jak by mohly být důležité takovýchle nesmyslné texty? Martin se zamyslel. Jediným vysvětlením bylo, že to žádné nesmysly nejsou, pochopil najednou. Vzpomněl si totiž na dědečkovu velkou zálibu – luštění a šifrování. Ty texty jsou zašifrované! Šlo jen o to, najít tajnou šifru.

* * *

1519, Mexiko

José de la Castela byl statečný muž a šlechtic. Miloval dobrodružství a nechyběla mu odvaha. Nebál se plout do neznámých krajů a objevovat pro španělskou korunu další kolonie. V místech, kam noha Evropana ještě

nikdy nevkrčila. V zemích, kde žili diví lidé, kteří vraždili a obětovali svým krutým bohům, pohanským modlám ženy a hlavně děti. Spoustu bezbranných dětí. Zabíjeli samozřej-

mě i muže. V bojích se snažili protivníky zajmout, ne usmrtit, ale jen proto, aby je potom mohli pomalu a surově umučit.

José de la Castela věděl, že bojuje za správnou věc. Viděl, co tito lidé dělají se svými nepřáteli. S pomocí Boží odvrátí ty zaslepené bezbožníky z jejich zvrácené cesty a ukáže jim, kde hledat skutečného Boha. I oni pochopí a podvolí se španělské koruně.

José de la Castela věrně následoval velkého conquistadora Hernána Cortése. Bylo Božím znamením, že přistáli právě na Velký pátek.

Boje byly dlouhé a krvavé, ale vítězné. Conquistadorovi muži ukořistili obrovské poklady, především zlato. Získali novou zemi.

Při hovorech s biskupem si José uvědomil, že divoši jsou sice bezbožní a chovají se jako zvěř, ale rozhodně nejsou hloupí. Měli dokonce své písmo! Conquistadorovi muži objevili v těch zvláštních terasovitě vystavěných městech řadu desek, do kterých byly vyryté podivné kresby a znaky. José de la Castela si je dlouho prohlížel. Pochopil, že to musí být knihy.

Ale žádný z domorodců mu ne-

chtěl prozradit, co znaky znamenají. Ani těsně před popravou. Možná to byly posvátné znaky, které nesmí znát nikdo nepovolaný. Možná ti divoši opravdu nevěděli, co znamenají. Vždyť i v Evropě je znalost písma výsadou význačných mužů. José de la Castela desky dlouho studoval a vyryté znaky si pečlivě obkresloval. Chtěl záhadným zápisům přijít na kloub. Co znamenají? Co si divoši zaznamenali? Proč? Nemůže to být důležité i pro nás?

„Zničit, rozbít, spálit,“ přikázal biskup. Pohanské učení bylo nutno nemilosrdně zlikvidovat.

Proto musel José de la Castela vše velmi dobře ukrýt. Nikdy se nikomu ani slovem nezmínil, co si z výpravy přivezl. Mlčel až do konce svého života.

20. dubna 1519 objevili Španělé pod vedením Hernána Cortése novou zemi, Mexiko, které následně dobyli a získali pod svou nadvládu.

